

INDRI'

Ta' DIJONISJU MINTOFF, O.F.M.

INDRI' ghax dejjem wahdu. Ta' sittax-il sena dahal fi sptar li ma hareg minnu qatt. Familja ma kellux ghax il-graba li kien ghad baqaghlu hajjin, kienu warrbuh. Minn missieru wiret biss ismu u marda kbira. Kien tifel tajjeb sakemm ihaliuh. Fis-sitt xhur li dam jahdem il-Port il-Kbir habbat wiċċu ma' hafna Sqallin daqs li kieku wiehed minnhom. Kienet l-ewwel u l-aħħar darba li hadem. Imma fid-dinja, kif ighid il-qawl Malti, "agħtini xortija u itfagħni l-baħar". U xortih kienet hazina. Bhal missieru.

Ta' tifel kien ihobb jilgħab kif jagħmlu t-ftal l-oħra kollha. Imma l-ġirien ma kinux ihallu lil uliedhom jilagħbu miegħu. Jibzghu li jittiehdu minnu. Meta n-nies kienu jghajruh "marid bhal missieru", Indri lanqas biss kien jaf fejn jigi l-bieb ta' l-isptar. Fit-triq kien jimxi hafif daqs għasfur u jitla' u jaqbez ċnut tas-sejjeħ daqs xadina. Darba tela' ma' sigra u xxabbat sa l-oghla fergħa. Hin bla waqt żelqitlu riġlu l-leminija u baqa' nieżel għal rasu. Waqa' ghaxi u ntilef minn sensih. It-ftal shabu, li kienu jisimghu lil ommijiethom jitkellmu b'wiċċhom imqarras fuq missieru, bdew ighajruh "marid". Wiehed raġel li kien għaddej mat-tarf tat-triq taptaplu tnejn fuq wiċċu sakemm stejqer filwaqt li skanta kemm kien b'saħħtu biex waqa' minn hemm u ma baqax mejjet.

In-nies flok tagħder u tithassar u tharislu saħħtu biex ma jigrilux bhal missieru bdiet thares lejħ mill-bogħod u tiskartah. Kiber, sar żagħżuġħ. Ifittex ix-xogħol u hadd ma jrid ihaddmu; ifittex ighid kelma ma' xi hadd u hadd ma jstabar jisimghu. Jixtieq ihobb żghazagh oħra, imma qatt hadd ma wieġeb għal din l-imhabba. Bla xogħol, ma kienx isib flus fil-but. U bla flus hadd ma jagħtik x'tiekol. Jekk issib bniedem qalbu tajba jagħtik bukkun hażin hażin mhux ser jibqa' jagħmel hekk kuljum. Il-ġuħ idgħajjef il-ġisem u jġib il-mard. Indri sar marid kif riduh huma. Sab ruħu fi sptar. Dam maqful go kamra u msammar ma' sodda hafna snin. Hawn kien jiekol u jorqod minn fuq il-Gvern, li b'nofs il-flus li nefaqlu biex ifejqu—jekk kien hemm tama—seta' sostnieħ meta kien żagħżuġħ u bieghed dik il-marda. Indri ma twelidx marid.

Sar niexef qisu qasba mlibbsa qmis u qalziet. In-nies kienet tibza' anki minn dellu. Kien qisu l-hares ta' l-isptar. Il-qaddejja tal-"Furmarija" kienu jhallulu l-ikel fuq maqgħad hdejn is-

sodda u jitolqu jigru. Jekk kiel tajjed u jekk ma kielx ukoll. U l-ma:da dejjem tidhol 'il gewwa u tnaqqar il-qafas ta' sidru. Sidru kien jilheg u nifsu kien safa' qasir u maqtugh. Darba g'abar is-sahha tieghu kollha u hareg ghal ghonq it-triq. Imxi u gib lil min jimxi wasal hdejn xatba ta' ghalqa. Hemmhekk iltaqa' ma' bidwi li kien qieghed jistrieħ wara jum xoghol bla heda. Indri, wara li ghorok ghajnejh ghal darba tnejn, fela minn fuq s'isfel lil dan ir-raġel u qallu:

“Sieħbi, ghandek xi sold?”

“Int ma taħdimx?” il-bidwi staqsa b'nofs ħajra.

“Wiċċi ma jurikx li ma naħdimx?”

“Jidhirli li nafek...”

“Ma nahsibx, ħija l-ghaziż”.

“Wiċċek mhux ġdid għalija”, tenna l-bidwi wara li għolla kemmxejn il-beritta, qala' minn ħalqu l-pipa tal-gibx imdendla bejn snien ta' quddiem, farfar il-gamar ma' ġebbla, u ghorok moħhu biex bħallikieku jiftakar.

“Jien ftit nidher 'l hawn”.

Il-bniedem li jghix dejjem waħdu, imbiegħed mill-bqija tal-bnedmin huwa bħal nuta f'ghadira ilma maqtugħa fuq blata weħidha, li tibza' anki meta tisma' t-tferfir ta' denb ħuta oħra li waslet biex tmut. Jahseb li l-bnedmin l-oħra mħumiex tal-laħam bħalu li għandhom qalb tħoss, imma statwi tal-bronż li ma jiċcaqalqux, ukoll jekk sajjetta tfaqqa' hdejn riġlejh u toqtol qribhom mitt ruh; li ma għandhomx ruh biex titnikket fil-hemm, jew moħħ u dehen biex jaħsbu kif sejrin iġhinu lill-oħrajn. Izda jekk darba jaħsel jiltaqa' ma' bniedem li jarah iċcaq-laq fomm u jitkellem u jitbissem ma jemminx 'l ghajnejh u widnejh. Hawn jibda jirakkonta l-imrar li ġarrab u xorob u minn dak kollu li għadda. Ma' kull kelma li jfisser tonqos wiżna uġiħ minn fuq qalbu. Nifsejh jissaffew u griżmejh jehilsu minn għoqla li kienet ilha tagħfsu snin sħaħ. U l-kliem tal-mogħdrija li jisma' jkun bħall-ilma safi li jagħti l-ħajja lil xitla li għoddha sfaret u dbielet għal kollox.

Il-kliem bħaċ-ċirasa, kelma ġġib l-oħra. U dak in-nhar damu xi siegħa jithadtu fuq kemm ġarrbu f'ħajjithom u fuq li fid-dinja m'hawn hadd bla salib. Izda malli l-bidwi sellem u telaq, sab min jagħtili taġħrif malajr dwar il-bniedem li kien qieghed ikellmu... malajr qalulu li dak kien immiġġes b'mard ikrab—li missieru kien marid ukoll—li joħroġ bil-moħbi mill-isptar.

Il-bidwi ma ddardarx u lanqas twerwer jew stagħgeb. Kien jaħsibha xort'ohra minn kif kienu jaħsbuha dawk in-nies.

Indri ltaqa' hafna drabi ma' dak il-bidwi tajjeb. Dan il-habib kien jarah qisu warda f'xagħra xewk. U kliemu beda jtuq aktar mid-duwa tat-tobba. U f'kemm ili ngħidlek beda jieħu r-ruh. Il-ħsieb li xi darba jfiq u jibagħtuh mill-isptar flok kien iferrħu kien iċajparlu ħsiebu bin-niket. Għalu bħal dak l-ghasfur li għalkemm maħluq biex jittajjar u jisseqker hieni fil-beraħ tas-sema jibza' li jekk jehles mill-jasar tal-qafas ma jsibx xi jnaqqar u jiekol. Kien jibza' li jekk johroġ mill-isptar ma jsibx imqar iċekċek xi haġa žġhira. Min ser iħaddmu? "Għax haġa tal-ghaġeb", kien iġħid Indri b'daħka mqanzħa: "Ix-xorti tal-morda bħal tal-ħabsin. Il-Gvern lest biex jitma' u jlibbes b'xejn lin-nies magħluqin f'ħabs jew sptar, imma meta jkunu barra jhallihom jixxejru mar-riħ". Fid-dinja min hu b'saħħtu u ħieles minn kull xkiel ftit jaħseb kemm hawn ġriħi li jinħtieġu xi id ħanina biex iddewwihom; kemm dmugh tinħtieġ xi id ħanina biex tixxuttah; kemm tinħtieġ id tas-Sema biex twiežen fit-telgħa qalila tal-ħajja.

Għaddew il-jiem, u l-jiem saru ġimghat. Il-bidwi kien ilu xabar ma jiltaqa' ma' Indri. Ha ħsiebu. Baqa' ta' kuljum joq-ghod jistennieh fuq ġebħa ħdejn ix-xatba tal-ghalqa. Għalxejn kien jistenna. Darba mar fuqu silfu—wieħed minn dawk li jilhaq salib kulhadd—u dan fessfisu f'widnejh:

"Kemm wissejtek biex ma tindehisx ma' Indri. Sabulu marda kerha wisq u tittiehed. Qegħduh taħt il-muftieħ biex žgur ma johroġx. Għamlu sew warrbuh min-nofs". Il-bidwi ħass għafsa ta' qalb, dar lejn silfu u qallu: "Dnub qafliħ. Kemm hawn nies li għandhom mard aktar ikrah. Kemm iniġġsu u joqtlu familji. Hadd ma jwarrabhom minn mas-saqajn".

Silfu baxxa rasu u baqa' sejjer għal triqtu.